

Het Mauritshuis in Den Haag toont vanaf vandaag een nieuwe vaste presentatie in één van de zalen van het museum. De zaal is ingericht met werken rondom Johan Maurits, graaf van Nassau-Siegen en bouwheer van het Mauritshuis. Het museum keek in het verleden vooral met een kunsthistorische blik naar Johan Maurits. Deze nieuwe presentatie vertelt ook het verhaal van zijn rol als gouverneur van de kolonie Nederlands-Brazilië en zijn rol in de trans-Atlantische slavenhandel. Naast de nieuwe museumzaal is er aandacht voor onderzoek vanuit het onlangs gestarte project 'Revisiting Dutch Brazil and Johan Maurits'. In een recent artikel, geschreven door twee onderzoekers van het Mauritshuis, zijn nieuwe feiten over Johan Maurits en zijn rol in de slavenhandel gepresenteerd. Het museum maakte vandaag, naast deze feiten, ook de vier onderzoekers bekend die in de komende periode verschillende aspecten van Nederlands-Brazilië en Johan Maurits gaan bestuderen.

Martine Gosselink: 'We krijgen met regelmaat de vraag of het Mauritshuis zijn naam gaat aanpassen vanwege de rol die Johan Maurits speelde in de trans-Atlantische slavenhandel. Dat gaan we niet doen. Hij was nou eenmaal de eigenaar en naamgever van het Mauritshuis. Dit huis draagt niet zijn naam omdat men hem een grote held vond, maar omdat het altijd naar (Johan) Maurits is vernoemd. Wel gaan we Johan Maurits juist in zijn voormalige huis naar voren schuiven om het debat over slavernij aan te gaan. Dat doen we online, met een serie online debatten die gaan organiseren, door onderzoek te faciliteren en in het museum zelf met onze eigen collectie in een permanente zaal. Zijn verleden roept bij velen vragen op, en die gaan we niet uit de weg'.

Het Mauritshuis en Johan Maurits

Zaal 8, op de benedenverdieping van het Mauritshuis, is heringericht met elf kunstwerken rondom Johan Maurits van Nassau-Siegen (1604-1679), Nederlands-Brazilië en de geschiedenis van het Mauritshuis als gebouw en museum. Al deze kunstwerken – tien schilderijen en één sculptuur – zijn afkomstig uit eigen collectie, maar waren eerder verspreid door het gebouw te zien. Door het samenbrengen van deze werken in deze zaal op de eerste verdieping krijgt de bezoeker de mogelijkheid om aan het begin van de rondgang door het museum een beeld te vormen van de achtergrond en naamgever van het Mauritshuis. In de nieuwe zaalteksten en een aangepaste multimediatour wordt licht geworpen op verschillende aspecten van Johan Maurits' gouverneurschap (1636-1644) van Nederlands-Brazilië in dienst van de West-Indische Compagnie.

Geïdealiseerd beeld

Lange tijd werd Johan Maurits vooral gezien als een 'verlicht' en tolerant bestuurder die kunstenaars en wetenschappers naar Brazilië haalde. Tegenwoordig is er ook aandacht voor zijn rol in de trans-Atlantische slavenhandel en het slavernij-systeem dat de lucratieve suikermolens draaiend hield. De kunstwerken uit deze periode schetsen een geïdealiseerd beeld van de kolonie, daarom wordt in de begeleidende teksten gewezen op dat wat juist níét zichtbaar is. Op de tentoonstelling Bewogen Beeld – Op zoek naar Johan Maurits (april-juli 2019) kwamen de verschillende aspecten rondom de historische persoon Johan Maurits al aan bod. De nieuwe opstelling in het museum zal permanent

aandacht besteden aan de geschiedenis van Johan Maurits, Nederlands-Brazilië en zijn relatie met het Mauritshuis.

Illegale slavenhandel

Na de tentoonstelling *Bewogen Beeld* startte het onderzoeksproject *Revisiting Dutch Brazil and Johan Maurits*. Het project richt zich op innovatief historisch (archief)onderzoek naar de bestuursperiode van Johan Maurits als gouverneur in Brazilië, met nadruk op onderwerpen die eerder onderbelicht bleven. Daaronder Johan Maurits' rol in de trans-Atlantische slavenhandel tussen West- en Centraal-Afrika en Brazilië, een rol die voorheen door verschillende auteurs werd gebagatelliseerd. Onderzoekersleider van het project Erik Odegard en Carolina Monteiro (voorheen junior-onderzoeker bij het Mauritshuis) schrijven in een recent gepubliceerd artikel in het tijdschrift *Early American History* dat op basis van nieuw onderzoek kan worden vastgesteld dat Johan Maurits voor eigen rekening handelde in slaafgemaakten. Slavenhandel was in de ogen van de West-Indische Compagnie niet illegaal, particuliere slavenhandel was dat wel. Johan Maurits smokkelde slaafgemaakte Afrikanen het land Brazilië in en verkocht ze door aan anderen. Ook een 'gift' van tweehonderd mensen van de koning van Kongo aan Johan Maurits liet hij voor eigen rekening verhandelen.

Onderzoeksproject

Het project 'Revisiting Dutch Brazil and Johan Maurits' is een breed opgezet onderzoek naar de kolonie Nederlands-Brazilië en Johan Maurits. Hiervoor is met steun van het Gieskes-Strijbis Fonds een *fellowship*-programma opgestart, waarbij een internationale groep van onderzoekers zich gaat richten op vier onderwerpen:

1. Het volgen van zwarte levensverhalen in Brazilië en de Nederlandse Atlantische wereld
2. Johan Maurits' betrekkingen met de stad Salvador: oorlog, diplomatie en culturele uitwisselingen tussen het Nederlandse Recife en het Portugese Bahia, ca. 1637-1644.
3. Herinneringen van de oorspronkelijke bevolking aan de Portugees-Nederlandse oorlogen en de politiek van de oorspronkelijke bevolking in het Portugese Amazonegebied
4. Het Nederlandse effect op de stimulering van de trans-Atlantische banden tussen Angola en Brazilië op basis van de slavenhandel".

Onderzoekersleider Erik Odegard werkt daarnaast onder meer aan een artikel over particuliere investeringen vanuit de Republiek in Nederlands-Brazilië (zoals in suikermolens en plantages). Het onderzoek loopt in de periode september 2020 – december 2021 en zal resulteren in verschillende wetenschappelijke publicaties en een symposium. De fellows die vandaag zijn gepresenteerd: Mark Ponte, Irene Maria Vicente Martín, André Luís Ferreira en Miguel Gerales Rodrigues.

Op de website van het Mauritshuis is meer te lezen over de geschiedenis van de collectie, het gebouw, Johan Maurits, het onderzoeksproject en de fellows:

<http://mauritshuis.nl/presentatie-johanmaurits>

https://www.mauritshuis.nl/revisiting_dutch_brazil_and_johan_maurits

Voor meer informatie en beeld:

Mauritshuis

Boris de Munnick/René Timmermans

Pers & Publiciteit

+31(0) 622 978 444 / +31(0) 646 585 254

b.demunnick@mauritshuis.nl / r.timmermans@mauritshuis.nl / pressoffice@mauritshuis.nl

Johan Maurits en het Mauritshuis

Permanente nieuwe opstelling

Het Mauritshuis is gebouwd in opdracht van graaf Johan Maurits van Nassau-Siegen (1604-1679). Het is dus letterlijk Johan Maurits' huis. In een nieuwe vaste presentatie in één van de zalen van ons museum vertellen we vanaf nu, aan de hand van elf kunstwerken, het verhaal over Johan Maurits van Nassau-Siegen (1604-1679), Nederlands-Brazilië en de geschiedenis van het Mauritshuis als gebouw en museum.

Johan Maurits werd door de West-Indische Compagnie (WIC) aangesteld als gouverneur van de kolonie Nederlands-Brazilië. De WIC had dit gebied in het noordoosten van Brazilië veroverd op de Portugezen, vanwege de winstgevende suikermolens en suikerrietplantages. Johan Maurits bestuurde de kolonie van 1636 tot 1644 en gebruikte zijn Braziliaanse inkomsten voor de bouw van zijn Haagse huis.

In het Mauritshuis keken we voorheen vooral met kunsthistorische blik naar Johan Maurits. We benadrukten dat hij kunstenaars en wetenschappers meenam naar Brazilië om er de natuur en de bewoners vast te leggen. Maar door alleen met kunsthistorische bril naar Johan Maurits te kijken, zien we slechts een beperkt deel van zijn geschiedenis. Hij speelde namelijk ook een belangrijke rol in de trans-Atlantische slavenhandel – op zijn gezag werden minstens 24.000 slaafgemaakte Afrikanen naar Brazilië vervoerd. En dat verhaal moeten en willen we ook vertellen.

De kunstwerken in deze nieuwe presentatie – tien schilderijen en één sculptuur – zijn afkomstig uit eigen collectie, maar waren eerder verspreid door het gebouw te zien. Door het samenbrengen van deze werken in deze zaal op de eerste verdieping krijgt u als bezoeker de mogelijkheid om aan het begin van uw rondgang door het museum een beeld te vormen van de achtergrond en naamgever van het Mauritshuis. In de nieuwe zaalteksten en een aangepaste multimediatour wordt licht geworpen op verschillende aspecten van Johan Maurits' gouverneurschap (1636-1644) van Nederlands-Brazilië in dienst van de West-Indische Compagnie.

Maar we staan ook stil bij de werkelijkheid die op onze schilderijen vaak haast onzichtbaar lijkt: de herkomst van het stukje suikergoed naast het portret van een jong meisje; een zwarte jongen, gereduceerd tot een 'exotisch' accessoire om de verhevenheid van een witte prinses te onderstrepen.

Geïdealiseerd beeld

Lange tijd werd Johan Maurits vooral gezien als een 'verlicht' en tolerant bestuurder die kunstenaars en wetenschappers naar Brazilië haalde. Tegenwoordig is er ook aandacht voor zijn rol in de trans-Atlantische slavenhandel en het slavernij-systeem dat de lucratieve suikermolens draaiend hield. De kunstwerken uit deze periode schetsen een geïdealiseerd beeld van de kolonie, daarom wordt in de begeleidende teksten gewezen op dat wat juist niét zichtbaar is. Op de tentoonstelling *Bewogen Beeld – Op zoek naar Johan Maurits* (april-juli 2019) kwamen de verschillende aspecten rondom de historische persoon Johan Maurits al aan bod. De nieuwe opstelling in het museum zal permanent aandacht besteden aan de geschiedenis van Johan Maurits, Nederlands-Brazilië en zijn relatie met het Mauritshuis.

Illegale slavenhandel

Na de tentoonstelling *Bewogen Beeld – Op zoek naar Johan Maurits* in 2019 startte het Mauritshuis het onderzoeksproject *Revisiting Dutch Brazil and Johan Maurits*. Het project richt zich op historisch (archief)onderzoek naar de bestuursperiode van Johan Maurits als gouverneur in Brazilië, met nadruk op onderwerpen die eerder onderbelicht bleven. Daaronder Johan Maurits' rol in de trans-Atlantische slavenhandel tussen West- en Centraal-Afrika en Brazilië, een rol die voorheen door verschillende auteurs werd gebagatelliseerd.

Onderzoekersleider van het project Erik Odegard en Carolina Monteiro (voorheen junior-onderzoeker bij het Mauritshuis) schrijven in een recent gepubliceerd artikel in het tijdschrift *Early American History* dat op basis van nieuw onderzoek kan worden vastgesteld dat Johan Maurits voor eigen rekening handelde in slaafgemaakten. Slavenhandel was in de ogen van de West-Indische Compagnie niet illegaal, particuliere slavenhandel was dat wel. Johan Maurits smokkelde slaafgemaakte Afrikanen het land Brazilië in en verkocht ze door aan anderen. Ook een 'gift' van tweehonderd mensen van de koning van Kongo aan Johan Maurits liet hij voor eigen rekening verhandelen.

Onderzoeksproject

De komende periode zullen vier onderzoekers verschillende aspecten van Nederlands-Brazilië en Johan Maurits verder gaan bestuderen. Hiervoor is met steun van het Gieskes-Strijbis Fonds een fellowship-programma opgestart.

Naamgeving Johan Maurits

Martine Gosselink: 'We krijgen met regelmaat de vraag of het Mauritshuis zijn naam gaat aanpassen vanwege de rol die Johan Maurits speelde in de trans-Atlantische slavenhandel. Dat gaan we niet doen. Hij was nou eenmaal de eigenaar en naamgever van het Mauritshuis. Dit huis draagt niet zijn naam omdat men hem een grote held vond, maar omdat het altijd naar (Johan) Maurits is vernoemd. Wel gaan we Johan Maurits juist in zijn voormalige huis naar voren schuiven om het debat over slavernij aan te gaan. Dat doen we online, met een serie online debatten die gaan organiseren, door onderzoek te faciliteren en in het museum zelf met onze eigen collectie in een permanente zaal. Zijn verleden roept bij velen vragen op, en die gaan we niet uit de weg'.